

VUOSIKERTOMUS

2019

VALONIA

VALONIAN ASIANTUNTEMUKSELLE RIITTÄÄ KYSYNTÄÄ

RIIKKA LESKINEN
toimialapäällikkö

Kunnat ovat monien muiden organisaatioiden rinnalla tarttuneet ilmastotyön edistämiseen. Olemme vuonna 2019 Valoniassa halunneet keskittyä ratkaisujen löytämiseen, testaamiseen sekä osallisuuden vahvistamiseen.

VALONIA AUTTOI KUNTIA LÖYTÄMÄÄN OMIA PAINOPISTEITÄÄN JA KESKEISIÄ TOIMENPITEITÄÄN ILMASTOTYÖSSÄ.

Olimme vuoden aikana apuna Paimion ja Naantalin kaupunkien ympäristö- ja ilmastohjelman sekä Salon hankintapoliittisen ohjelman laatimisessa. Olimme mukana sparraajana ja asiantuntija-apuna sekä taustatietojen antajana. Sisällön, tavoitteet ja toimenpiteet määritteli ohjelmatyöprosessissa aina kunta itse.

VUONNA 2019 PERUSTETTIIN MAAKUNNALLINEN ILMASTOVASTUUAOSTO, JONKA MYÖTÄ ALUEELLINEN ILMASTOTYÖN OHJAUS SAI VAKIINTUNEEN MUODON.

Valonialla on jaostossa keskeinen rooli asioiden valmistelijana ja esittelijänä.

Kuntien vaikuttavuus hankintojen kautta on erittäin merkittävä, mutta resursseja osaamisen kehittämiseen ja strategisuuksien hankinnoissa ei kunnissa ole. Tässä työssä Valonia pyrkii auttamaan kuntia yhä vahvemmin. Viime vuoden alusta alkaen Valonia on pystynyt panostamaan kuntien kestävien ja innovatiivisten hankintojen edistämiseen uudella resurssein, kun KEINO-osaamiskeskus nimesi allekirjoittaneen Varsinais-Suomen alueelliseksi muutagentiksi.

Konseptioimme uuden toimintamallin kunnan luottamushenkilöiden ja nuorten kohtaamiselle ja testasimme sitä Salossa. Toimintamalli edesauttaa sitä, että nuoret voivat toimia kunnassa aktiivisina ilmastotyön kirittäjinä ja sparraajina ja päättäjien ja nuorten välillä on terve keskusteluyhteys. Toteutimme myös muita kokeiluja, joissa testattiin uudenlaisia vähähiilistä yhteiskuntaa tukevia palveluita ja ratkaisuja. Tällaisia olivat esimerkiksi ikäihmisten joukkoliikennekokeilu, lasten harrastamatkojen uudellinen palvelukokeilu sekä julkisten kiinteistöjen energiankäyttöön liittyvä viestintäkampanja alakoululaisille.

Valonian jätevesineuvojat kiersivät ahkerasti ympäri maakuntaa auttamassa ihmisiä jätevesiasetuksen täytäntöönpanossa. Neuvojiin otti yhteyttä lähes 800 kiinteistön omistajaa ja kiinteistökyntejä kertyi yli 300. Autoimme myös kuntia saamaan käsityksen oman kuntansa tilanteesta jätevesineuvonnassa.

VALONIAN KOORDINOIMA VARSINAIS-SUOMEN VESISTÖKUNNOSTUSVERKOSTO ON AUTTANUT PAIKALLISTOIMIJOITA VESISTÖKUNNOSTUSTEN RAHOITUSHAUSSA JA TÖIDEN SUUNNITTELUSSA SEKÄ YHDISTÄNYT TOIMIJOITA TOISIINSA.

Verkosto on lisännyt vesiensuojelutietoutta ja vesistökuunnostustoimintaa Varsinais-Suomessa erityisesti viestinnän ja neuvonnan keinoin.

Vuoden aikana Valonia tuotti yhteistyökumppanien kanssa useita materiaalikokonaisuuksia, kuten sään ja ilmaston merkityksiä käsittelevän verkko-oppimateriaalin ja valtakunnallistakin huomiota herättäneen Pienvesioppaan. Kaikissa materiaaleissamme on lähtökohtana tarvelähtöisyys, helpokäyttöisyys ja konkreettisuus.

ASIOIDEN VÄLILLE ON LUOTAVA JATKUVUUTTA, JOTTA TOIMINTA OLISI MAHDOLLISIMMAN VAIKUTTAVAA JA MOTIVOIVAA OSALLISTUVILLE IHMISILLE, OLIVAT HE SITTEN KUNNAN VIRANHALTIJOITA TAI KUNTALAISIA.

Valonian työssä on yhä tärkeämpää tunnistaa juuri ne tehtävät ja kokonaisuudet, joissa apumme on kaikkein arvokkainta. Esimerkiksi kiertotalouden teemassa työme Valoniassa on onnistunut kehystämään ja vahvistamaan aiheen ympärillä käytävää keskustelua, kokonaisvaltaista katsantotapaa sekä korostamaan alueellisen näkökulman tärkeyttä ja mielekkyyttä. Asian jalkauttamiseksi kuntatasolle luottamushenkilöille on luotu *Kiertotalous kuntien päätöksenteossa* -koulutuspaketti. Luottamushenkilöt ovatkin yksi kohderyhmä, jonka kanssa tehtävissä toimissa on tunnustettu selkeä jatkuva ja tätä yhteistyötä haluamme syventää edelleen.

Kevään aikana käynnistämme tapaamiset varsinaissuomalaisen kuntien luottamusjohdon kanssa. Tehtävää on kuitenkin edelleen paljon ja monia jatkumia on tarpeen vahvistaa suurin panoksin.

BIODIVERSITEETIKRIISI KAIPAA KONKREETTISTEN TOIMIEN SARALLA PALJON SUUREMPAA HUOMIOTA OSAKSEEN KUIN MITÄ SE NYKYISIN SAA.

Luonnon monimuotoisuuden teema alkaa saada yhä enemmän tilaa esimerkiksi kuntien uusissa ympäristöohjelmissa. Naantalin ja Paimion uusiin ympäristöohjelmiin kirjattiin hyviä tavoitteita muun muassa metsienhoitoon, vieraslajien torjuntaan ja vesiensuojeluun liittyen.

NYT LUOMME KATSEEMME TULEVAAN OHJELMAKAUTEEN.

Valonian uuden, vuoden 2021 alusta käynnistyvän ohjelmakauden suunnittelun parissa on työskennelty viime kuukausien aikana ahkerasti. Olemme tarjonneet kunnille ja muille sidosryhmille osallistumisen mahdollisuuksia muun muassa työpajassa joulukuussa sekä kyselyllä, jonka avulla haluttiin kartoittaa tärkeimpien yhteistyökumppanien näkemyksiä ja toiveita Valonian työstä sekä maakunnallisen kestävä kehityksen työn tilasta ylipäätään. Otteita kyselyn vastauksista löytyy seuraavalta aukeamalta.

PYRIMME YHÄ VAHVEMMIN VASTAAMAAN KUNTIEN TARPEISIIN JA AUTTAMAAN ILMASTO- JA YMPÄRISTÖHAASTEISIIN VASTAAMISESSA.

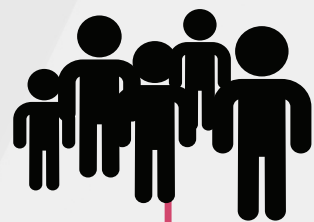
Olemme asiantuntija, taustoittaja, neuvoja, toimintamallien testaaja ja jalkauttaja, verkostojen kokoaja, elinympäristöiden kunnostaja ja viestijä. Teemme pieniä ja suuria kokeiluja, joiden kautta tulevaisuuden vähähiilisen yhteiskunnan ratkaisut tulevat hiukan lähemmäksi.

VALONIAN VUOSI 2019

Valonia on Varsinais-Suomen kuntien yhteinen puolueeton kestävä kehityksen asiantuntijaorganisaatio. Olemme vastuullisen Varsinais-Suomen suunnannäyttävä ja autamme kuntia, yhteisöjä sekä asukkaita toimimaan ympäristön ja ilmaston paremman tilan puolesta. Toimintaamme ohjaavia teemoja ovat hiilineutraalin maakunnan rakentaminen, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja luonnonvarojen kestävä käyttö.

VALONIA TOIMII OSANA
VARSINAIS-SUOMEN LIITTOA

~175

TILAISUUTTA, TAPAHTUMAA
JA ESIINTYMISTÄ, JOISSA

~3700

OSALLISTUJAA JA
KUULIJAA

27

KUNTAASI AKKAANA

(KAIKKI VARSINAIS-SUOMEN
KUNNAT)

23

KÄYNNISSÄ
OLLUTTA
HANKETTA

Valonia toimi kunnissa paitsi hankkeiden puitteissa, myös esimerkiksi tilaustöiden ja ostopalveluiden kautta.

531

MEDIAOSUMAA

Valoniassa tehty työ ja Valonian asiantuntijat ovat olleet aktiivisesti esillä digi- ja printtimediassa ympäri vuoden. Muun muassa valonialaisten kirjoittamat Ekovinkit paikallislehdissä tekevät Valoniaa tutuksi maakunnan asukkaille vuodesta toiseen.

Valonia on järjestänyt ympäri maakuntaa tilaisuuksia ja tapahtumia, tukenut kuntia niiden toimenpiteissä sekä työskennellyt eri teemoissa hankkeiden ja tilaustöiden kautta. **Esi-merkkejä toimistamme eri puolilla maakuntaa voit lukea vuosikertomuksen seuraavilta sivuilta.**

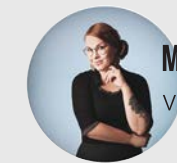
VIESTINNÄLLÄ VARMISTETAAN, ETTÄ TEHTY TYÖ NÄKY Y JA KUULUU

Valoniassa viestintä on strateginen väline, jonka avulla hankkeissa ja kunnissa tehtävästä työstä saadaan mahdollisimman paljon hyötyä. Ympäristöviestintä ymmärretään yhä vahvemmin myös Valonian substanssiosaamisena muiden teemojen rinnalla ja viestintäasiantuntijat auttavat jatkuvasti asiantuntijoita viestimään tehokkaasti omasta työstään. Hyvin järjestetyistä tapahtumista sujuvine ilmoittautumisineen ja jälkiviesteineen on saatu hyvää palautetta niin osallistujilta kuin kanssajärjestäjiltä. Vaikka fokus on pitkälti Varsinais-Suomessa, on Valonia tehnyt myös valtakunnallisesti merkittävää viestintätyötä mm. Pienveisioppaan ja BlueAdapt-projektin yhteydessä. Kuntien avuksi on tuotettu viestintämateriaalia esimerkiksi jätevesineuvontaan, eri energiateemoihin ja Kaarinan 110-tien uudistukseen liittyen.

Viestintäasiantuntijat osallistuvat hankkeiden suunnitteluun jo varhaisessa vaiheessa ja hankkeiden viestintää toteutetaan valituisissa kanavissa kullekin projektille sopivalla tavalla ja oikeille kohderyhmille. Vuonna 2019 mielenkiintoisia kohderyhmiä olivat mm. GreenSAM-hankkeen seniorit ja harrastetaksikokeiluun tavoitetut lapsiperheet. Ympäristökasvatuksessa on tehty viestintäsisältöjä eri ikäisille lapsille ja nuorille muun muassa

Multaa ja Mukuloita, Sää ja mää sekä EKAT-hankkeissa. Ilmastokirittäjät-kokeilussa testattiin onnistuneesti myös uudenlaista tapaa hyödyntää Instagram-tarinoita osana johdonmukaista hankeviestintää. Myös varsinaissuomalaisia kuntapäätäjää on tavoitettu hyvin eri teemojen yhteydessä.

Kokonaisuudessaan Valonian viestinnässä päästiin uusien sivujen, vahvistuneiden käytäntöjen ja ulkoasun hiomisen myötä tilanteeseen, jonka päälle on hyvä rakentaa kokonaisvaltainen viestintästrategia ja pohtia tarkemmin myös viestinnällisiä tavoitteita. Tulevan ohjelmakauden myötä kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota varsinkin viestinnän vaikuttavuuteen, jossa avainasemassa on myös yhteistyön terästäminen kuntien viestinnän kanssa.

MAIJU OIKARINEN

viestintäasiantuntija

ANNA SAMPO

viestintäasiantuntija

VALONIAN VIESTINTÄKANAVAT 2019

Verkkosivu valonia.fi koostaa uutiset, tapahtumat ja materiaalit.

Uutiskirjepalvelu Postiviidakon kautta eri vastaanottajaryhmille lähetetään **Valonian uutiskirje, mediatiedotteet, Ekovinkit sekä Vesistökunnostusverkoston uutiskirje.**

Some-kanavista aktiivisimmassa käytössä ovat **Facebook, Twitter ja Instagram** hieman eri painotuksilla.

Valonian asiantuntijat kirjoittavat säännöllisesti **Varsinais-Suomi Blogiin** ajankohtaisista teemoista.

Tapahtumanhallintajärjestelmä Lyytin kautta hallinnoidaan ilmoittautumisia ja viestintää osallistujille, mutta myös kyselyitä tarvittaessa. Lyytin lisäksi käytössä oli myös Kyselynetti.

Printtimedia pitää pintansa etenkin Ekovinkkien ja mediatiedotteiden välityskanavana. Suoria kontakteja paikallisiin toimittajiin parannettiin vuoden aikana hyvin tuloksin.

Valonia järjestää **kuntien henkilöstölle webinaareja**, jotka on tallennettu Valonian Soundcloud-tilille.

PELASTAKAA
MAA PALLO

ILMASTOLAKKOILIJAT HAASTOIVAT KOTIKUNTANSA ILMASTOTEKOIHIN

Turussa järjestettiin useiden toimijoiden yhteisvoimin Earth Strike Suomi-ilmastolakkotapahtuma 27.9.2019. Arvioiden mukaan paikalla oli kolmisentuhatta marsijaa, joista valtaosa oli nuoria. Valonia osallistui päivään pystyttämällä tapahtumapaikalle pisteen, jossa huolestuneet asukkaat saivat haastaa kotikuntansa ilmastotekoihin. Mukana oli tulosteina kymmeniä valmiita ilmastotekoehdotuksia, joiden kanssa haastajat

valokuvattiin yhdessä kotikuntakyltin kanssa. Valmiiden ehdotusten lisäksi päivän aikana kertyi myös runsaasti asukkaiden omia ehdotuksia. Kuvat kerättiin Valonian Instagram-tilille ja niihin merkittiin haastettuja kuntia. Päivästä tehtiin myös videokoste ja uutinen. Päivä oli erinomaisen onnistunut ja hyvä esimerkki Valonian viestinnän ketteryydestä – tempaus ideoitiin ja toteutettiin saman viikon aikana.

KUNTIEN APUNA KOHTI HIILINEUTRAALIA MAAKUNTAA

Vuoden 2019 aikana valmisteltiin maakunnallisen hiilineutraaliuden tiekartan laatimista (CANEMURE – Kohti hiilineutraaleja kuntia ja maakuntia -hanke). Valoniassa koottiin tietoja kuntien nykytilasta, toimenpiteistä ja suunnitelmista energiantuotantoon, -käyttöön ja liikenteeseen liittyen. Taustatietojen ja nykytilan selvityksen avulla voidaan laatia skenaarioita tulevasta päästökäytännöstä.

Alueellinen ilmastotyö sai vahvemmat hartiat, kun Maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) alaisuuteen perustettiin ilmastovastuujasto, jonka sihteerinä toimii Valonian toimialapäällikkö Riikka Leskinen. Ilmastotyön koordinoitua tehdään tiiviissä yhteistyössä Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kanssa ja Valonia ja ELY-keskus valmistelivat jaostossa käsiteltävät asiat.

Vuonna 2019 autettiin ja neuvottiin Naantalissa ja Paimion kaupungeja ilmasto- ja ympäristöohjelmien laatimisessa sekä Salon kaupunkia hankintapoliittisen ohjelman valmistelussa. Lisäksi Valonia oli sparraajan roolissa tukemassa Raisiota, Kaarinaa, Lietoa ja Naantalia kuntien yhteisessä ympäristöviestinnän kehittämishankkeessa.

Valonia on aktiivisesti mukana myös valta-

kunnallisissa verkostoissa, seuraa muiden alueiden ilmastotyötä ja tuo hyviä esimerkkejä ja käytäntöjä Varsinais-Suomen kuntiin.

KESTÄVILLÄ JULKISILLA HANKINNOILLA VOIDAAN VAIKUTTAA KUNNAN ILMASTOPÄÄSTÖIHIN

Hyvin toteutetuilla hankinnoilla voidaan edistää uudenlaisten, kestävien ratkaisujen syntymistä ja yleistymistä. Kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen verkostomainen osaamiskeskus KEINO on osa hallitusohjelman toteutusta. Osaamiskeskuksen toimintaa ohjaa ja rahoittaa Työ- ja elinkeinoministeriö. KEINO tukee ja auttaa julkisten hankintojen parissa työskenteleviä kestävien ja innovatiivisten hankintojen kehittämisessä. Vuoden alussa Riikka Leskinen nimettiin Varsinais-Suomen alueelliseksi muutosagentiksi, minkä johdosta Valonialla on ollut mahdollisuus tukea kuntia ja muita alueen hankintayksiköitä hankintojen kestävyden ja innovatiivisuuden edistämiseksi yhä konkreettisemmin.

Vuoden aikana hankintayksiköitä neuvottiin konkreettisissa hankinnoissa ja kunnille järjestettiin yhteisiä tilaisuuksia hankintojen kehittämiseen liittyen. Käsittelyssä olivat muun muassa vähähiilisen rakentamisen

hankinnat, ajoneuvodirektiivin toimeenpano, hankintastrategioiden valmistelu sekä erilaiset kestävyyskriteerit yksittäisissä hankinnoissa. Tärkeässä osassa KEINO-työtä on hankkijoiden osaamisen kehittäminen sekä hankintojen strategisuuden vahvistaminen. Myös näissä kokonaisuuksissa alueellinen muutosagentti on hankintayksiköiden käytävissä.

RIIKKA LESKINEN

toimialapäällikkö

LIISA HARJULA

energia-asiantuntija

SALLA MURMANN

projektiasiantuntija

KALANNIN VANHAINKOTIIN LÖYTYI SOPIVA JÄÄHDYTYSRATKAISU MARKKINA-VUOROPUHELULLA

Valonia järjesti Uudessakaupungissa Kalannin vanhainkodissa toukokuussa rakennuksen jäähdytysratkaisuun liittyvän markkinavuoropuhelutilaisuuden, jossa olivat läsnä kolmen yrityksen sekä kaupungin edustajat. Jäähdytysratkaisun vaihtoehdot oli tiukasti sidottu jo käynnissä olleeseen maalämpöhankkeeseen, joten tarkat reunaehdot rajasivat pois mahdollisia tapoja toteuttaa integroitu ratkaisu.

Markkinavuoropuhelutilaisuus johti kuitenkin suoraan kohteeseen sopivimman jäähdytysratkaisun löytymiseen. Se oli hyvä esimerkki siitä, että hankinnan kohdetta kannattaa tarkastella kokonaisuutena, jotta on mahdollista saada aikaa järkevin ratkaisu. Markkinavuoropuhelu kannattaa ajoittaa niin, että on edelleen mahdollisuus täsmentää hankinnan kohdetta.

UUSIKAUPUNKI

AURINKOSÄHKÖN YHTEIS- HANKINNALLA UUSIUTUVAA ENERGIAA PIENTALOIHIN

Somerolla järjestettiin asukkaiden aurinkosähköjärjestelmien yhteishankinta, jonka aikana jaettiin tietoa aurinkosähköstä ja asennettiin yhteensä 20 aurinkosähköjärjestelmää somerolaisiin pientalokiinteistöihin. Yhteishankinnan myötä talojen katoilla on nyt 275 uutta aurinkopaneelia.

Valonian kilpailuttama yhteishankinta tehtiin avaimet käteen -toteutuksena. Aurinkosähköjärjestelmiä oli tarjolla kolmea eri kokoa. Osallistujia houkutteli mukaan hankinnan helppous, keskitetty tuotteiden vertailu ja kilpailuttaminen. Kootun palautteen mukaan osallistuminen oli helppoa ja tietoa hankittavasta järjestelmästä sai hyvin. Osallistujat suosittelisivat yhteishankintaa muillekin.

Myös Valonian näkökulmasta yhteishankinta täytti odotukset. Someron kaupungin ja Valonian tavoitteena oli aktivoida asukkaat kaupungin ilmasto-ohjelman käytännön toteutukseen. Someron kaupunki osallistui viestintään ja julkaisi yhteishankinnan tietopaketin ja osallistumislomakkeen kaupungin nettisivuilla. Materiaali oli saatavilla myös kaupungintalon infopisteessä.

SOMERO

MARKKINAVUOROPUHELUT JA KÄYTTÄJIEN AKTIVOINTI EDISTÄVÄT JULKISTEN KIINTEISTÖJEN ENERGIATEHOKKUUTTA

Kuluttajien energianeuvonta on jatkunut Energiaviraston alueellisen rahoituksen turvin. Vuonna 2019 neuvonnassa puhuttivat erityisesti lämmitysratkaisut sekä aurinkosähkö. Pienhiukkaspäästöjen vähentämiseen tähtäävää puunpolton neuvontaa on tehty yhteistyössä Turun kaupungin kanssa (Kuivaa asiaa -hanke). Asukkaille ja ympäristöviranhaltijoille järjestettiin työpajoja polttopuupalveluiden kehittämiseksi.

Kuntasektorilla painopisteenä oli kiinteistöjen energiatehokkuuden parantaminen. Tiedon ja kokemusten vaihtoon aloitettu webinaarisarjaa jatkettiin hankintateemalla. Kuuden yhteistyökunnan (Lieta, Loimaa, Kemiönsaari, Salo, Somero ja Uusikaupunki) ja yritysten kanssa etsittiin innovatiivisia energiaratkaisuja kuntien kiinteistöihin (ELLE-hanke). Toiveena on ollut kuntien ja yritysten välisen keskustelun elävöittäminen muun muassa markkinavuoropuheluiden avulla. Järjestettyjen vuoropuheluiden tavoitteena oli edistää yritysten liiketoimintaa ja samalla kuntien hankintaosaamista.

Yksi onnistunut tilaisuus oli Maskussa järjestetty aurinkosähkön hankintafoorumi, johon osallistui edustajia seitsemästä kunnasta ja viidestä yrityksestä sekä asiantuntijoita Suomen ympäristökeskuksesta ja Turun ammattikorkeakoulusta. Tilaisuudessa kunnille esiteltiin erilaisia aurinkosähkön hankinta- ja rahoitusvaihtoehtoja.

RAKENNUSTEN KÄYTTÄJIEN AKTIVOINNILLA VOIDAAN VAIKUTTA A ENERGIANKULUTUKSEEN

Energiaviisaat kaupungit (EKAT) -hankkeessa Valonian työ painottui käyttäjälähtöiseen datan hyödyntämiseen ja visualisointiin Turun kaupungin pilottikohteissa: kouluissa, monitoimitaloissa ja päiväkodeissa. Visualisoinnin ratkaisuja on pohdittu rakennusten käyttäjien ja yritysten kanssa työpajoissa sekä Turussa keväällä järjestetyssä Energy Hackathonissa. Paattisten koululla kokeiltiin viidesluokkalaisten kanssa osallistavaa energiateemaista viestintäkampanjaa, joka julkaistaan kaikkien koulujen käyttöön vuonna 2020. Syksyllä valmisteltiin myös yritysten kanssa keväällä 2020 toteutettavia no-

peita kokeiluja, jotka keskittyvät käyttäjien ohjaamiseen, motivointiin sekä energia- ja olosuhdetietojen lisäämiseen julkisissa rakennuksissa. Hankkeen viimeisenä vuonna keskitytään pilotointeihin ja oppien kokoomiseen, jotta kokonaisuudet ovat helposti myös muiden kuntien hyödynnettävissä.

LIISA HARJULA
energia-asiantuntija

SILJA NGOBESE
projekti-asiantuntija

VIRTAVESIEN TILAA PARANNETTIIN KUNNOSTUKSILLA

Virtavesikunnostuksissa jatkettiin edellisten vuosien tapaan hyvää yhteistyötä maa- ja vesialueiden omistajien, kalatalousalueiden ja WWF:n kanssa. Myös useita opiskelijaryhmiä osallistui kunnostusten toteutukseen. Kunnostuksissa keskityttiin vaellusesteiden poistamiseen ja taimenpurojen kunnostuksiin erityisesti Salon seudulla. Vuoden aikana käynnistettiin myös Kiskonjoen vesistöissä sijaitsevan Mommolanjoen Mommolankosken kalatien suunnittelu, johon saatiin erillisrahoitus EKOenergian virtavesirahastolta.

Purokunnostuksissa tehostettiin puuaineksen käyttöä. Tutkimusten mukaan karkean puuaineksen lisääminen puroihin lisää monimuotoisuutta tarjoten muun muassa pohjaeläimistöille ja kalastolle hyviä elinympäristöjä. Purokunnostustalkoita järjestettiin kahdesti Kultalähteenojalla Salon Kiikalassa yhteistyössä Virtavesien hoitoyhdistyksen ja Lounais-Suomen kalatalousalueen kanssa. Lounais-Suomen vesiensuojeluyhdistyksen kanssa toteutettiin myös virtavesien vedenlaatuselvityksiä.

Kunnostusten ohella toteutettiin yhteistyössä Paimionjoki-yhdistyksen kanssa kolme tilaisuutta Paimionjoella. Tilaisuuksissa keskusteltiin asiantuntijoiden johdolla Paimionjoen kalatalouden kehittämismahdollisuuksista ja laadittiin suuntaviivoja Paimionjoen vesistön kalataloudelliseen kehittämiseen.

Tilaisuuksien teemoja olivat vaelluskalat, voimalaitokset ja joen säännöstely, ympäristövirtaama sekä kalatiet.

VESIENSUOJELUN TILAUSTÖITÄ VUONNA 2019

Pienvesiopus

Pohjavesialueiden pohjavesistä riippuvaisten ekosysteemien kartoitus

Paimionjoen yleisötilaisuudet (teemana joen kalataloudellinen kehittäminen)

Kiskonjoen ja Uskelanjoen lohi-istutusten suunnittelu ja toteutus

Hanhijoen valuma-alueen vesienhoidon yleissuunnitelma
Bölebäckeninpuron padon purkamisen ja kunnostustöiden toteutussuunnitelma

Lahniojärven hoitosuunnitelma

Vesienhoidon toimeenpanoa edistävät koulutustilaisuudet
Uskelanjoen koskialueiden kunnostusten ohjaus

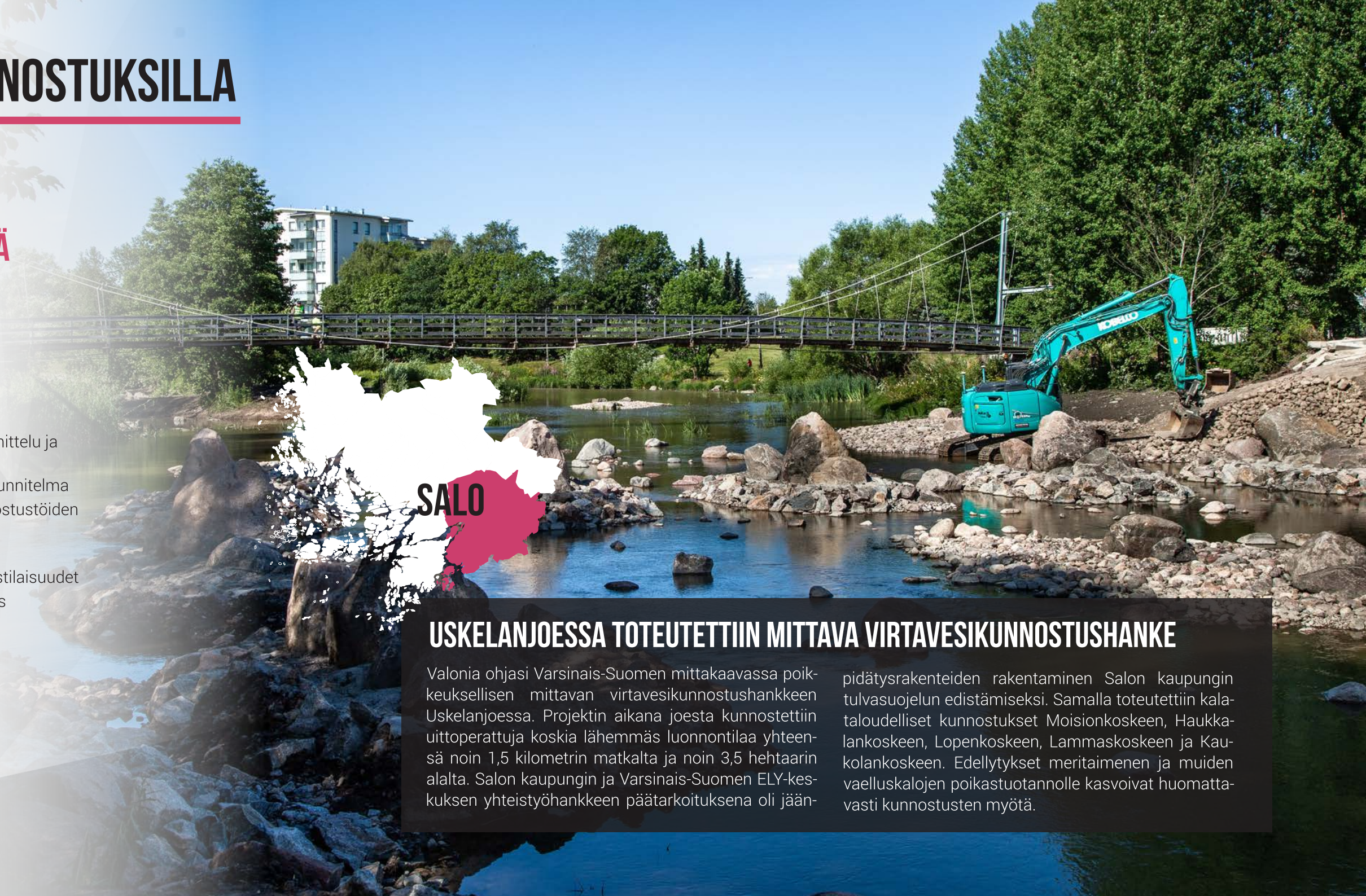
JANNE TOLONEN

vesiasiantuntija

JUSSI AALTONEN

vesiasiantuntija

SALO

USKELANJOESSA TOTEUTETTIIN MITTAVA VIRTAVESIKUNNOSTUSHANKE

Valonia ohjasi Varsinais-Suomen mittakaavassa poikkeuksellisen mittavan virtavesikunnostushankkeen Uskelanjoessa. Projektin aikana joesta kunnostettiin uittoperattuja koskia lähemmäs luonnontilaa yhteensä noin 1,5 kilometrin matkalta ja noin 3,5 hehtaarin alalta. Salon kaupungin ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksen yhteistyöhankkeen päätarkoituksena oli jään-

pidätysrakenteiden rakentaminen Salon kaupungin tulvasuojelun edistämiseksi. Samalla toteutettiin kalataloudelliset kunnostukset Moisionkoskeen, Haukkalankoskeen, Lopenkoskeen, Lammaskoskeen ja Kaukolankoskeen. Edellytykset meritaimenen ja muiden vaelluskalojen poikastuotannolle kasvoivat huomattavasti kunnostusten myötä.

VESIENSUOJELUN ALUEELLINEN VERKOSTOYHTEISTYÖ ISOIN HARPPAUKSIN ETEENPÄIN

Valonian koordinoima Varsinais-Suomen vesistökunnostusverkosto vahvisti vuonna 2019 eri organisaatioiden välistä yhteistyötä, lisäsi vesiensuojelu- ja vesistökunnostustietoutta sekä auttoi paikallisyhdistyksiä vesistökunnostustöiden käynnistämisessä. Verkosto järjesti vuoden aikana seitsemän tilaisuutta, joiden teemoina olivat pienvesien suojeleminen, taajamametsät ja pienvedet sekä maa- ja metsätalouden vesiensuojelu.

Lisäksi verkosto järjesti verkostoitumisillan vesiensuojeluyhdistysten aktiivitoimijoille. Verkostolla on oma, noin 150 henkilöä tavoittava postituslista, jonka jäsenet saivat vuonna 2019 kolme uutiskirjettä. Kirjeessä on kerrottu ajankohtaisista hankkeista ja tutkimuksista, paikallistoimijoiden vesistökunnostustoiminnasta sekä maakunnallisista vesiensuojelu- ja vesistökunnostustapahtumista.

Vesistökunnostusverkostossa Valonia haluaa vahvistaa kuntien osallistumismahdollisuutta ja -aktiivisuutta vesiensuojelutoimintaan. Hyvä keino tavoitteen saavuttamiseksi ovat tapaamiset, joissa kuntien, Valonian ja

muiden keskeisten tahojen edustajat voivat keskustella kyseisen kunnan tarpeista, tavoitteista ja keinoista parantaa vesiensuojelua ja vesienhoitoa alueellaan.

Verkoston toimintamallin suunnittelu aloitettiin hankerahoituksen turvin vuonna 2019. Tavoitteena on, että Varsinais-Suomen vesistökunnostusverkoston toiminta jatkuu käynnistyshankkeen päättymisen jälkeen vuodesta 2021 eteenpäin. Tätä varten verkoston toiminnalle asetetaan tavoitteet ja sovitaan muun muassa vastuutahot, yhteistyökumppanit sekä viestinnän ja tapahtumien koordinaatio.

JARKKO LEIKA
vesiasiantuntija

KATARIINA YLI-HEIKKILÄ
vesiasiantuntija

JÄTEVESINEUVONTAHANKE PÄÄTTYI

Kiinteistökohtaista jätevesineuvontaa tarjoava Hajajätevesikuormitus kuriin neuvonnalla -hanke päättyi vuonna 2019. Jatkossa jätevesineuvontaa tarjotaan pienemmillä resursseilla osana Valonian perustyötä.

Vuoden 2019 hankkeen puitteissa järjestettiin 17 jätevesi-iltaa yhteistyössä kuntien kanssa. Tilaisuuksissa oli yhteensä 754 osallistujaa. Näiden lisäksi aiheesta järjestettiin 17 kunnassa neuvontapisteitä, infoja ja seminaareja, joihin osallistui lähes 350 asukasta ja mökkiläistä. Valonian jätevesineuvojat tekivät yli 300 kiinteistökohtaista jätevesineuvontakäyntiä 23 kunnassa. Kiinteistöikäntien lisäksi henkilökohtaista neuvontaa annettiin puhelimitse ja sähköpostitse lähes 800 varsinaissuomalaiselle.

HANHIOJEN VESIENHOIDON YLEISSUUNNITELMA

Valonia laati Loimijoen sivujoelle Hanhijoelle valuma-alueen vesienhoidon yleissuunnitelman Varsinais-Suomen ELY-keskuksen tilauksesta. Suunnitelmaa varten järjestettiin Loimaalla kaksi yleisötilaisuutta paikallisen yhteistyön ja toimenpiteiden toteutuksen aktivoimiseksi. Suunnitelmassa on esitetty suosituk-

sia Hanhijoen valuma-alueen vesiensuojelulle muun muassa maa- ja metsätalousalueille. Vesiensuojelun haasteita tarkastellaan suunnitelmassa laajasti ja siinä huomioidaan alueen erityispiirteet, kuten pohjavesialueet, turvemaat, merkittävät luontoarvot ja intensiivinen maa- ja metsätalous.

LOIMAA

RAVINNEKIERTO, RUOKAKETJU JA LUOTTAMUSHENKILÖIDEN ROOLI PUHUTTIVAT KIERTOTALOUDEN TEEMASSA

Kiertotalouteen siirtyminen edellyttää systeemistä muutosta ja vaatii edelleen yhteisten tavoitteiden ja toimenpiteiden hahmotelua, jotta konkreettisesti työssä päästään vaikuttavasti eteenpäin.

Kiertotalousteemassa haluttiin vuoden 2019 aikana tarttua niihin haasteisiin, joita oli noussut esille edellisen vuoden lopulla julkaistussa valtakunnallisen jätesuunnitelman alueellisen toteuttamisen tiekartassa. Jätesuunnitelman tiekartassa nousi esiin myös jäteneuvontaan ja viestintään liittyvän yhteistyön vahvistaminen. Siihen tarpeeseen Valonia perusti jätehuoltoviestinnän ja -neuvonnan yhteistyöfoorumin, joka kutsuttiin koolle vuoden aikana kahdesti.

Vuoden aikana pohdittiin laajan sidosryhmäjoukon kanssa toimenpiteitä ruokahävikin vähentämiseksi alueellisesti, ruokaketjun eri osissa. Näitä tietoja käytetään osaltaan Luonnonvarakeskuksen kokoamaan kansalliseen ruokahävikkitiekarttaan.

Sininen kasvu ja älykkäät ruokaketjut on moollemmat tunnustettu maakunnan älykkään erikoistumisen painopisteiksi, mutta ravinteiden kierto ei alueella kuitenkaan nykyisellään toteudu tehokkaasti. Varsinais-Suomen

sinisen biotalouden murrosareena kokosi puolen vuoden aikana nipun asiantuntijoita intensiiviseen työpajaprosessiin pohtimaan, miten meren tarjoamat tai vesiensuojeluun kytkeytyvät resurssit kyetään muuttamaan tehokkaasti ja kestävästi taloudellisen lisäarvon lähteiksi. Valonia toteutti murrosareenan yhdessä Suomen ympäristökeskuksen kanssa, osana Suomen akatemian strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamaa Blue Adapt -hanketta.

TYÖKALUJA LUOTTAMUSHENKILÖIDEN KIERTOTALOUSOSAAMISEEN

Kiertotalouden Varsinais-Suomi -sivusto on edelleen näyteikkuna maakunnan kiertotalousohjelmaan. Viime vuoden aikana sivustolla esiteltiin niin kiertotalouden vauhdittamista huippututkimuksella, metsäteollisuuden sellupohjaisten sivuvirtojen hyödyntämistä peltomaiden parannuksessa kuin esimerkiksi digitaalisuuden mahdollisuuksia ruokatuotuksen ja ruokahävikin seurannassa.

Kuntien päättäjille, luottamushenkilöille ja virkamiehille suunnattua *Kiertotalous kuntien päätöksenteossa* -tietopakettia hiottiin ja se julkaistiin Valonian verkkosivuilla. Paketissa keskitytään neljään teemaan ja siihen, mi-

ten niissä voidaan vaikuttaa kiertotalouden edistämiseen kuntatasolla. Teemat ovat uusiutuva energia, hankinnat, tulevaisuuden liikkuminen sekä kiertotalous kasvatuksessa ja opetuksessa.

Syksyn aikana 2019 suunniteltiin jo aktiivisesti seuraavaa vuotta. Vuodelle 2020 on kiertotalouden teemassa suunniteltu niin kestäväan rakentamiseen kuin ruokaketjuun liittyvät selvitystyöt sekä tulevaisuuden rakentamisen tapahtuma. Lisäksi työtä luottamushenkilöiden parissa jatketaan kuntakohtaisilla luottamusjohdon tapaisilla, joissa keskustellaan muun muassa kiertotalouden sekä julkisten hankintojen mahdollisuuksista kuntatasolla.

RIIKKA LESKINEN
toimialapäällikkö

ANNI LAHTELA
projektiasiantuntija

TIIVISTÄ YHTEISTYÖTÄ ILMASTO- JA KIERTOTALOUSTYÖSSÄ

Paimiossa järjestettiin helmikuussa *Kiertotalous kuntien päätöksenteossa* -teemailta Paimion ja Sauvon luottamushenkilöille, valtuutetuille, johdolle ja nuorisovaltuustolle. Valonia oli myös tukena Paimion ympäristöohjelman laatimisessa. Huhtikuussa kaupungin virkamiehille ja valtuutetuille järjestettiin ympäristöohjelmatyöhön liittyvä työpaja. Lisäksi Paimio liittyi HINKU-verkostoon vuoden 2019 lopussa ja yhteistyö Valonian kanssa jatkuu vuoden 2020 aikana muun muassa kestäviin hankintoihin liittyen kaupungin alkaessa valmistella hankintastrategiaa.

PAIMIO

FÖLI-KUNNAT

SENIOREIDEN FÖLI-KOKEILUSSA TODISTETTIIN VERTAISTUEN VOIMA

Valonia toteutti vuonna 2019 yhteistyössä Turun seudun joukkoliikenne Fölin kanssa senioreiden joukkoliikenteen vertaistukikokeilun. Osallistujat jaettiin pareihin: toinen oli kokenut joukkoliikenteen käyttäjä, toinen kokemattomampi opastettava. Kuukauden ilmaisjakson aikana parit tutustuivat monipuolisesti joukkoliikenteen palveluihin, kuten palvelulinjoihin, kutsubussiin ja liityntäpysäköintiin. Osallistujat tekivät myös porukalla päiväretkiä Rymättylään ja Tuorlaan.

Kokeilu koettiin mukavana ja hyödyllisenä. Kuukauden aikana innostus bussin käyttöön kasvoi ja

kaikki aikovat käyttäjä joukkoliikennettä jatkossakin. Seniorit innostuivat erityisesti älypuhelimien monipuolisesta Föli-sovelluksesta. Ryhmä aikoo jatkaa tapaamisia kokeilun jälkeenkin matkustamalla Föllillä säännöllisesti yhteiselle lounaalle. Kokeilu osoitti loistavasti sen, että vertaistuki ja asioihin perehtyminen yhdessä kädestä pitäen madaltaa kynnystä kokeilla uudenlaisia tapoja arjessa.

Kokeilu oli osa GreenSAM-hanketta, jonka tavoitteena on lisätä joukkoliikenteen palvelujen ikäystävällisyyttä ja sitä kautta edistää kestävän liikkumisen määrää ja liikenteen päästövähennyksiä.

PAULA VÄISÄNEN

kestävän liikkumisen
asiantuntija

MARJA TOMMOLA

kestävän liikkumisen
asiantuntija

SALLA MURMANN

projektiasiantuntija

SILJA NGOBESE

projektiasiantuntija

LIIKENNE JA LIKKUMINEN MURROKSESSA – KESKIÖSSÄ VUOROVAIKUTUS, OSALLISUUS JA KOKEILUT

Valonian työ liikennesuunnittelun osallistavuuden lisäämisen parissa jatkui vuonna 2019 (HEAT-hanke). Vuoden aikana keskityttiin pääasiassa alueellisen liikennejärjestelmäsunnitelman päivitysprosessiin yhteistyössä Varsinais-Suomen liiton kanssa. Päivitysprosessi käynnistyi toukokuussa Liikenne murroksessa -tapahtumalla, jossa oli läsnä kuntien eri sektoreiden sekä yritysten edustajia ja järjestötoimijoita ympäri maakuntaa. Tavoitteena on, että liikenteen ratkaisuja pohditaan yhdessä laajalla kokoonpanolla ja mahdollisimman monelle annetaan mahdollisuus osallistua liikennejärjestelmätyön päivitykseen.

Syksyllä käynnistyi Ilmastoystävällisen liikkumisen ratkaisut -hanke, jonka tavoitteena on vahvistaa poliittista tahtotilaa erityisesti kuntapäätäjien keskuudessa ja luoda viestinnällisiä työkaluja kestävän liikkumisen edistämiseksi. Loppuvuoden aikana koottiin tietoja liikenteen päästötavoitteista, Varsinais-Suomen kuntien nykytilanteesta kestävän liikkumisen osalta sekä esimerkkejä muualla toteutetuista ratkaisuista, jotka voisivat soveltua kuntiemme haasteisiin. Kerättyä tietoa hyödynnettiin suunniteltaessa kuntien päättäjille ja virkamiehille suunnat-

tuja alkuvuoden 2020 iltakoulutilaisuuksia yhdessä Varsinais-Suomen liiton kanssa.

UUDENLAISIA TOIMINTAMALLEJA HARRASTE- KYYTEIHIN JA KAUPUNKILOGISTIikkaan

Valonia on järjestänyt vuoden aikana työpajoja ja tilaisuuksia uudenlaisiin kaupunkilogistiikan ratkaisuihin liittyen sekä suunnitellut Citylogistiikan uudet ratkaisut -hankkeessa luotujen toimintamallien visualisointia ja viestintää yhteistyössä Turun kaupungin kanssa. Valonian roolina hankkeessa on ymmärtää paremmin asiakasnäkökulmaa sekä ilmasto vaikutusten huomioimista uusien citylogistiikan ratkaisujen kehittämisessä ja soveltamisessa.

Valoniassa on edistetty kyytitilausten yhdistelyyn perustuvan harrastetaksipalvelun kehittämistä ja toiminnan jalkauttamista Turun seudulle vuodesta 2018 alkaen. Palvelun tavoitteena on tarjota helpotusta perheiden arjenhallintaan ja pienentää vapaa-ajan matkoista aiheutuvia hiilidioksidipäästöjä vähentämällä yksityisautoilun tarvetta. Kokeilu toteutettiin toukokuussa 2019 yhteistyössä Kyyti Groupin kanssa ja sitä ideoitii yhdessä paikallisten urheiluseurojen kans-

sa. Kokeilusta saatiin positiivista palautetta osallistujilta ja tarve palvelun vakiintumiselle on lapsiperheiden keskuudessa todettu ilmeiseksi.

LIIKENNEYMPÄRISTÖKYSELYLLÄ SELVITETTIIN ASUKKAIDEN NÄKEMYKSIÄ

Syksyllä 2019 toistettiin keväällä 2017 ensimmäisen kerran toteutettu Turun ydinkaupunkiseudun liikenneympäristökysely. Kyselyyn vastasi hieman yli 3000 Turun, Raision, Naantalin, Kaarinan ja Liedon yli 15-vuotiasta asukasta. Sillä selvitettiin asukkaiden näkemyksiä muun muassa kävelyn, pyöräilyn, joukkoliikenteen sekä henkilöautoliikenteen kehittämistoimenpiteiden merkityksestä ja tarpeellisuudesta. Tuloksista saadaan arvokasta pohjatietoa liikennesuunnitteluun, poliittiseen päätöksentekoon, liikennejärjestelmäsunnitelman päivitysprosessiin ja liikennehankkeiden priorisointiin seudulla.

YMPÄRISTÖKASVATUSTA KAIKEN IKÄISILLE

Ympäristökasvatustoiminta oli Valoniassa vilkasta vuonna 2019. Kiertotalous ja vastuullinen kuluttaminen olivat keskeisiä teemoja Valonian perustoimintaan kuuluvilla kouluvierailuilla, joita tehtiin vuoden aikana yli kaksikymmentä. Opettajille ja kasvattajille suunnatuissa koulutuksissa oli yhteensä yli 300 osallistujaa. Valonia järjesti muun muassa seurakunnan kasvatustyön henkilöstölle koulutuksen kiertotalouden ja luonnon monimuotoisuuden teemoista. Valonia vastasi aiempien vuosien tapaan myös Turun kaupungin henkilöstölle suunnatun Ekotukitoiminnan koulutusten sisällöistä.

Ruoan ja ravinteiden kiertoon varhaiskasvatusympäristössä keskittyneen Multaa ja Mukuloita -hankkeen päätösseminaari järjestettiin keväällä. Tilaisuudessa keskusteltiin muun muassa hyönteisten ja maaperän merkityksestä ruoantuotannossa, hankkeesta saaduista kokemuksista ja Valoniassa valmisteilla olevasta Kiertotalouden oppimispolun -toimintamallista. Multaa ja Mukuloita -hanke sai myös jatkoa Kupittaan siirtolapuutarhassa Sateenkaari Koto ry:n koordinoimassa hankkeessa, jossa Valonia toimii asiantuntijaroolissa.

Vesikoulutoimintaa on tehty koulujen tarpeiden mukaan. Syksyllä lähivesitoiminnan yhteistyöverkosto järjesti opettajille koulutuksen, jonka aiheena olivat erilaiset vesien suojeleluun ja -tutkimukseen liittyvät materiaalit ja menetelmät.

Vihreä lippu -ohjelman 25-vuotisjuhluvuo- den kunniaksi Valonia järjesti muiden alueellisten toimijoiden kanssa juhlatilaisuuden Ruissalon luontokoulussa. Tilaisuudessa kuultiin Vihreä lippu -toimijoiden kuulumisia sekä pohdittiin, miten toimintaa kohtaan voitaisiin herätellä uutta innostusta.

YLÄKOULULAISTEN KANSSA POHDITTIIN SÄÄN JA ILMASTON MERKITYKSIÄ

Sää ja mää – sään merkityksiä ennen ja nyt -hankkeessa uuden yläkoululuokan nuoret pääsivät pohtimaan, miten sää on vaikuttanut ihmisten elämään, miten ilmasto on muuttunut historian saatossa ja mikä sään merkitys on nykypäivän ihmiselle. Aboa Vetus & Ars Nova -museon ja Valonian yhteishankkeessa nuoria heräteltiin pohtimaan omia kuluttamistottumuksiaan ja niiden vaikutuksia ilmastoon.

Kokonaisuus koostui teemaan orientoivasta ennakkotehtävästä, Valonian järjestämästä oppitunnista sekä museolla pidetystä työpajasta. Hankkeen kokemusten pohjalta jalostui monialainen oppimateriaalipaketti, jonka avulla kokonaisuuden voi toteuttaa esimerkiksi kouluissa tai kerhoissa osana ympäristö-, kulttuuri- ja luontokasvatusta. Opetuspakettia voi käyttää sään ja ilmaston käsittelemiseen kokonaisuutena, mutta tehtäviä voi hyödyntää myös yksittäin. Materiaali löytyy Valonian verkkosivujen materiaalipankista.

JAANA ITÄLÄ-LAINE
erikoissuunnittelija

MIRIAM SEWÓN
projektiasiantuntija

ANNA VON ZWEYBERGK
projektiasiantuntija

NUORET ILMASTO- JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN TYÖN KIRITTÄJINÄ

Salossa toteutettiin syksyllä 2019 kokeilu, jossa saatiin yhteen joukko salolaisia lukiolaisia ja kuntapäättäjiä keskustelemaan kestävästä kehityksestä ja ilmastotyöstä. Tavoitteena oli tuoda vaikuttaminen nuorten ja päättäjien välillä ilmastopolitiikkaan ja kestäväan kehitykseen liittyvissä teemoissa sekä edistää nuorten osallisuutta. Kokeilu koostui kolmesta tapaamisesta – kaupunkikävelystä, työpajasta sekä päätöstilaisuudesta – joiden aikana keskusteltiin kestävästä kaupunkikehityksestä, Salosta vuonna 2035, kunnan

roolista ilmastomuutoksen hillinnässä sekä erilaisista vaikuttamisen muodoista ja mahdollisuuksista. Keskusteluhyteyden kehittämiseksi nuorten ja päättäjien välillä oli selvästi kysyntää ja hanke sai hyvää palautetta niin mukana olleilta nuorilta kuin päättäjiltäkin. Kokeilun lopuksi tapaamisten pohjalta luotiin toimintamalli hyödynnettäväksi demokratiakasvatuksen ja kestäväan kehityksen teemojen opetukseen. Toimintamalli materiaaleineen julkaistaan alkuvuodesta 2020. Kokeilun osarahoitti Ympäristöministeriön Kestävä kaupunki -ohjelma.

SALO

TAAJAMAMETSIIN MONIMUOTOISUUSARVOT HUOMIOIVA HOITOSUUNNITELMA

Liedon kunnan tilaama luonnon monimuotoisuusarvot huomioivan taajamametsien hoitosuunnitelma valmistui keväällä 2019. Suunnitteluun otettavat metsäkuviot valittiin yhteispalaverissa ympäristönsuojelun ja kaavoituksen kanssa. Maastotöitä edelsi paikkatietoaineistoihin perustuva analyysi, jossa saatiin tietoa potentiaalisesti arvokkaista luontoalueista. Kaikki alueet kartoitettiin myös maastossa. Näin saatiin kattava käsitys Liedon kunnan omistamien lähi- ja virkistysmetsien tyypillisimmistä luontoarvoista sekä luonnonhoidon tarpeista. Kartoituksen perusteella laadittiin työohje luonnon monimuotoisuusarvot huomioonottavaan taajamametsien hoitoon. Ohjeessa kuvataan alueilla esiintyvät arvokkaat kuviot ja virkistyspolkujen tilanne sekä ohjeistetaan mahdollisia metsänhoitotöitä luontoarvojen turvaamisen ja parantamisen näkökulmista. Työohjeiden periaatteita on mahdollista soveltaa myös uusiin metsäkuvioiden.

LIETO

LISÄÄ PAINOARVOA LUONNON MONIMUOTOISUUDELLE

Loppuvuodesta 2018 julkaistu Suomen luontotyypien uhanalaisuusarviointi sekä alkuvuodesta 2019 julkaistu Suomen lajien uhanalaisuusarviointi nostivat luonnon monimuotoisuuden teeman vahvasti esille monessa yhteydessä. Erityisesti metsien käyttöön liittyvää keskustelua käytiin useissa Valonian ja yhteistyökumppaneiden tilaisuuksissa ja muun muassa kuntien ympäristöohjelmien laadinnan aikana. Valonia osallistui vuoden 2019 Naantalina ja Paimion uusien ympäristöohjelmien laatimiseen, joihin kirjattiin hyviä tavoitteita muun muassa metsienhoitoon, vieraslajien torjuntaan ja vesiensuojeluun liittyen. Kuntien tavoitteena on pysäyttää alueillaan luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen.

Helmikuussa Varsinais-Suomen vesistöku-
nostusverkosto järjesti Liedossa taajama-
metsätilaisuuden, jossa tuotiin esille kuntien
ja yhteisöjen omistamien taajama-alueilla
sijaitsevien metsien kestävän monikäytön
tärkeyttä. Useiden kuntien kanssa keskus-
teltiin taajamametsien hoidosta ja kunnissa
on ollut kiinnostusta luonnon monimuotoi-
suutta ja virkistyskäyttöä painottavien met-
sien hoitosuunnitelmien laadintaan.

Luonnon monimuotoisuus nousi vuoden
2019 aikana keskiöön myös Valonian han-
kesuunnittelussa erityisesti vesiensuojelun
ja ympäristökasvatuksen hankkeissa. Han-

kerahoitusta haettiin muun muassa vuon-
na 2020 käynnistyvälle METSO-yhteistoi-
mintaverkostohankkeelle sekä Kuntametsä-
-hankkeelle.

ENEMMÄN HUOMIOTA PIENVESILLE

Puroilla, lähteillä ja muilla pienvesillä on
tärkeä merkitys luonnon monimuotoisuu-
delle ja pienvedet ovat valtakunnallisesti
tarkasteltuna hälyttävän huonossa tilassa.
Vuonna 2015 voimaan tulivat voimaan uu-
det säännökset pohjavesialueiden rajaami-
sesta, luokittelusta ja suojelusuunnitelmi-
ta. Luontoarvot voidaan nyt aikaisempaa
paremmin huomioida pohjavesialueiden
maankäytössä ja vedenotossa.

Valonia toteutti vuosina 2017–2019 Varsi-
nais-Suomen pohjavesialueiden pohjave-
sistä riippuvaisten ekosysteemien kartoit-
uksia Varsinais-Suomen ELY-keskuksen
toimeksiantona. Pohjavesistä riippuvaisia
elinympäristöjä ovat muun muassa lähteet,
tihkupinnat, lähdepurot ja lähdevesivaikut-
teiset suot. Pohjavesialueiden kartoituk-
sissa kertyi runsaasti tietoa uhanalaisista
pienvesiluontotyypeistä ja lajistosta koko
maakunnan alueelta. Yhteensä 58 poh-
javesialueelta kartoitettiin 213 kohdetta.
Kertynyttä luontotietoa voidaan hyödyntää
esimerkiksi maankäytön suunnittelussa ja
vesiensuojeluhankkeissa.

Suomen ympäristökeskuksen ja Valonian
yhteistyönä laadittiin Pienvesiopas, jonka
tarkoituksena on edistää pienvesien suoje-
lua ja huomioimista. Oppaassa annetaan oh-
jeita pienvesien tunnistamiseen, esitellään
keskeinen pienvesiin liittyvä lainsäädäntö ja
tarkastellaan pienvesiin liittyvien toimenpi-
teiden luvanvaraisuutta. Lisäksi oppaaseen
on koottu suosituksia pienvesien nykyistä
parempaan huomioimiseen maankäytössä
kuten maa- ja metsätaloudessa. Opas tu-
kee vesien tilasta huolestuneita asukkaita,
viranomaisia ja yhdistyksiä käytännön työs-
sä ja taustan ymmärtämisessä. Esimerkiksi
suojelutyön ja maankäytön suunnittelussa
on hyvä tuntea pienvesiin liittyvä lainsäädä-
ntö, käsitteet ja määritelmät.

JANNE TOLONEN
vesiasiantuntija

JARKKO LEKA
vesiasiantuntija

VALONIAN HANKKEET 2019

Alueellinen energianeuvonta	2019–2023	Energiavirasto	Ilmastoystävällisen liikkumisen ratkaisut	2019–2020	Ympäristöministeriön Kuntien ilmastoratkaisut -ohjelma
Blue Adapt – Varsinais-Suomen murrosareena	2018–2019	Suomen Akatemia / Strategisen tutkimuksen neuvosto	Kestävien ja innovatiivisten hankintojen alueellinen yhteistyö ja tuki	2019 alkaen	Työ- ja elinkeinoministeriö
Circwaste – Kohti kiertotaloutta	2016–2023	Euroopan Unioni Life IP	Kohti hiilineutraaleja kuntia ja maakuntia (CANEMURE)	2018–2024	Hanke on saanut EU Life -rahoitusta. Varsinais-Suomen aluekoordinaattori ELY-keskus ostaa suorahankintana käytännön toimia Valonialta.
6Aika: Citylogistiikan uudet ratkaisut	2018–2020	Euroopan aluekehitysrahasto	Koulujemme lähivedet Varsinais-Suomessa	2017–2019	Keski-Suomen ELY-keskus, ympäristökasvatuksen valtionavustus
Civitas Eccentric	2016–2020	EU Horizon 2020	Kuivaa asiaa	2018–2020	Valonia toteuttaa neuvontatilaisuuksia ostopalveluna Turun kaupungille
ELLE – Energiaan liittyvän liiketoiminnan edistäminen Varsinais-Suomessa	2017–2020	Euroopan aluekehitysrahasto	Multaa ja Mukuloita – ruoan ja ravinteiden kierto varhaiskasvatuksen opetuksessa	2017–2019	Opetushallituksen valtionavustus
6Aika: Energiaviisaat kaupungit (EKAT)	2018–2020	Euroopan aluekehitysrahasto	Nuoret ilmastotyön ja kestävän kehityksen kirittäjinä	2019	Ympäristöministeriön Kestävä kaupunki -ohjelma
GreenSAM – Green Silver Age Mobility	2019–2021	Interreg Baltic Sea Region (BSR) sekä Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM)	Sää ja mää – sään merkityksiä ennen ja nyt	2019	Keski-Suomen ELY-keskus
Hajajätevesikuormitus kuriin neuvonnalla (HAKKU)	2011–2019	Varsinais-Suomen ELY-keskus	Vaellus vapaaksi ja puroja kuntoon	2018–2019	EKOenergian ympäristörahaso ja Varsinais-Suomen ELY-keskus
Hanhijoen vesienhoidon suunnittelu	2019	Varsinais-Suomen ELY-keskus	Varsinais-Suomen vesistökuunnostusverkosto	2018–2020	Ympäristöministeriö, Saaristomeren suojelurahasto
Harrastetaksi	2018–2019	Ympäristöministeriön Kokeilun paikka-avustus (2019)	Virtavesien kunnostushanke	2018–2020	Varsinais-Suomen ELY-keskuksen vesienhoidon avustukset, EKOenergian virtavesirahasto ja Lounais-Suomen vesiensuojeluyhdistys
HEAT – Participatory Urban Planning for Healthier Urban Communities	2018–2021	EU Central Baltic Interreg -ohjelma			

VALONIASTA SANOTTUA

” Kansallinen näkyvyys, konkreettiset toimenpiteet ja pienen mittakaavan toiminta, hanketoiminnan laajuus, hyvä ote viestinnässä, medianäkyvyys.

” Valonian työllä on myös määritelty kiertotaloutta maakunnallisesti ja luotu raameja tavoitteellisuudelle.

” Hajajätevesineuvonta on ollut menestystarina, mutta myös monella muulla sektorilla Valonia on tehnyt hienoa työtä.

” Tuotatte jatkuvasti uutta, hyödyllistä tietoa kuntien käyttöön, motivoivia kokeiluja ja viestitte monipuolisesti ja houkuttelevasti. Sparrausapu ja aktiivinen osallistumisenne sidosryhmätilaisuuksiin on myös ollut tärkeää.

” Valonia on toimillaan tullut tunnetummaksi maakunnassa. Käsitteilyssä/neuvonnassa on ollut tavallista kansalaista kiinnostavia näkökohtia ilmaston, jätteenkäsittelyn ja energiatehokkuuden alueilla.

” Valonialla on tärkeä rooli uusien asiantuntijoiden kouluttamisessa, Valonian työkokemusta myös harjoittelijoiden osalta osataan arvostaa asiantuntijapiireissä.

” Valonia on vesiensuojelussa erittäin vaikuttava ja tehokas maakunnallinen organisaatio, joka vaikuttaa asiantuntijaverkostoissa myös valtakunnallisesti.

Sitaatit ovat yhteistyökumppaneidemme kommentteja syksyllä 2019 toteutetusta sidosryhmäkyselystä

KESTÄVÄ
KAUPUNKI
2035

HEL POT
ESIM. S
KASU

Ennen
Käytön
V...

...
...
AUTOTO...
LESK...

LEHTI -
VAL HAVU-
PUUT, LÄPI
VUODEN
KAUNISTA

UUSIUTUVA ENERGIA
OSALLISUUS
ILMASTOTYÖ
LUONNON MONI-
MUOTOISUUS
VESIENSUOJELU
KIERTOTALOUS
KESTÄVÄT
JULKISET
HANKINNAT
EKOSYSTEEMIPALVELUT
ENERGIATEHOKKUUS
HIILINEUTRAALI MAAKUNTA
KASVATUS &
KOULUTUS
LIKKUMINEN & LIIKENNE

VARSINAIS-SUOMEN LIITTO
EGENTLIGA FINLANDS FÖRBUND
REGIONAL COUNCIL OF SOUTHWEST FINLAND

© Valonia 2020

Taitto: Anna Sampo Kuvat: Miriam Sewón, Anna Sampo, Maiju Oikarinen, Heta Laiho, Jussi Aaltonen